

SAKSFRAMLEGG

Saksbehandler: Siri Merete Alfheim
Arkivsaksnr.: 20/2881

Arkiv: F60 &13

Sign:

Dato:

Utvalg:

Hovedutvalg helse og omsorg	10.06.2020
Hovedutvalg oppvekst og kultur	10.06.2020
Formannskapet	15.06.2020
Kommunestyret	15.06.2020

RUSMIDDELPOLITISK HANDLINGSPLAN 2020-2024

Rådmannens forslag til vedtak:

1. Karmøy kommunestyre vedtar rusmiddelpolitisk handlingsplan 2020-2024.
2. Finansieringen av de ulike tiltakene i planen innarbeides i økonomiplanen og vurderes i forbindelse med budsjettbehandlingen for hvert enkelt år.
3. Rusmiddelpolitisk handlingsplan rulleres i 2024 og det gjennomføres medvirkning i forkant av rulleringen.

SAKSFRAMSTILLING

Bakgrunn for saken

Alkohollovens formål er i størst mulig grad å begrense de samfunnsmessige og individuelle skader som alkoholbruk kan innebære. Som ledd i dette sikter loven å begrense forbruk av alkoholholdige drikkevarer. Alkoholloven setter rammene for hvordan alkoholpolitikken skal forvaltes. Innenfor disse rammene er kommunene tillagt ansvar og frihet til å utforme sin egen lokale alkoholpolitikk.

Kommunen har etter alkoholloven (§ 1-7d) plikt til å utarbeide en alkoholpolitisk handlingsplan. Loven gir ingen direkte anvisninger om hva planen skal inneholde. Men planen bør angi de alkoholpolitiske hovedmålene og delmål kommunen legger til grunn for sin alkoholpolitikk og de virkemidlene som benyttes for å nå målene. Hensikten med planen er at kommunens arbeid på feltet skal sees i sammenheng fra forebyggende fokus via skjenke- og bevillingspolitikk til tiltak rettet mot etablert rusmiddelbruk. Dette betyr at planen skal være tverrfaglig og tverretattlig. Videre skal planen belyse de sammensatte rusmiddelproblemene på en forståelig og hensiktsmessig måte. Det er utarbeidet en veileder (IS-1362) for utforming av rusmiddelpolitisk handlingsplan som er benyttet i arbeidet.

Tilbakemeldinger på forrige rusmiddelpolitiske handlingsplan 2016-2020 (sak 16/3725) var at den var for omfattende og kompleks. Denne planen er derfor forsøkt forenklet og spisset i tråd med innkomne innspill i planprosessen. Forskning, erfaring og brukervedvirkning er benyttet for å få best mulig virkelighetsbeskrivelser og vurderinger i planen.

Medvirkning og planprosess

For å skape et bredt engasjement i planprosessen ble det gjennomført ulike arrangementer for medvirkning. Hensikten med arrangementene har vært å sette aktuelle tema på agendaen som kan benyttes i planen, gå dypere inn i tematikken og sjekke om «kartet stemmer med terrenget». Ulike befolknings- og aldersgrupper har kommet med sine bidrag. Det ble arrangert felles medvirkning for rusmiddelpolitisk handlingsplan og plan for rus og psykisk helse. Medvirkningen og innspillene ble benyttet til å utforme mål og fokusområder for planen. Innspillene er beskrevet i planen og forsøkes løst med dagens ressurser.

Hovedutvalg helse og omsorg og oppvekst og kultur vedtok et mandat (sak 18/17) for arbeidet. SLT-arbeidsgruppe har fungert som plangruppe og bidratt med nyttige diskusjoner. I tillegg har planen hatt en referansegruppe som har bidratt med innspill til utforming og innhold av planen. I planarbeidet ble det vektlagt å ha en bred medvirkningsprosess før planen ble sent på høring. Dette er for å sikre at «interne aspekter» inkluderes i planen før høringen. Det har på denne «interne» høringsrunden kommet tilbakemeldinger som er innarbeidet i planen.

Det er ingen formelle lovkrav som stadfester at rusmiddelpolitisk handlingsplan skal sendes på høring. Men det er viktig at alle relevante aktører gis mulighet til å uttale seg. Derfor ble det besluttet å sende planen på en «forenklet høring» med varighet på to uker. Planen ble sendt til samme mottakere som alkoholpolitiske retningslinjer samt andre relevante aktører og samarbeidsparter. Det er en liste over de som fikk tilsendt planen i selve dokumentet. Det kom

inn en høringsuttalelse fra LPP Rogaland (Landsforeningen for Pårørende innen Psykisk helse) etter fristen. Innspillene er behandlet og det er tatt inn et punkt om misbruk legemidler. Øvrige innspill hører hjemme i andre plandokumenter som for eksempel plan for psykisk helse og rusarbeid.

Det legges opp til medvirkning og rullering av planen i 2024. Det er i samme tidsperiode som alkoholpolitiske retningslinjer og plan for psykisk helse og rusarbeid. Dette gir mulighet til felles medvirkning og planarbeid.

Utfordring

Alkohol er der mest brukte rusmiddelet og litt over 80 prosent oppgir å ha drukket alkohol siste året. Alkoholomsetningen var omlag 6,8 liter ren alkohol i 2019 for alle innbyggere over 15 år i Norge. Det reistrerte forbruket i Karmøy kommune er noe lavere enn landsgjennomsnittet.

Skjenking og salg av alkohol kan gi viktige inntekter og arbeidsplasser i kommunen. En godt fungerende utelivsnæring kan være en viktig del av et lokalmiljø. Samtidig kan et høyt alkoholforbruk medføre store kostnader og menneskelige lidelser som eksempelvis ulykker, skader og tillegg til betydelige negative konsekvenser for lokalsamfunnet.

Totalforbruksmodellen, som ligger til grunn for den norske alkoholpolitikken, sier at dess høyere gjennomsnittskonsum av alkohol i en befolkning, desto høyere andel høykonsumenter av alkohol. Det er i tillegg slik at dersom gjennomsnittskonsumet øker i befolkningen så øker konsumet blant alle grupper av drikkere. Sagt på en annen måte, når vannet (alkoholkonsumet) stiger blir flere våte. Dette betyr at det er sammenheng mellom befolkningsgjennomsnittskonsum av alkohol og alkoholrelatert skadeomfang. Populasjonsbaserte forebyggingsstrategier rettet mot redusert alkoholkonsum i befolkningen vil kunne redusere alkoholrelatert skadeomfang. Kommunens viktigste forebyggende virkemidler er å vurdere konsekvensene av antall salgs- og skjenkesteder og salgs- og skjenketidene.

Innholdet i planen

Det rusmiddelpolitiske planarbeidet i Karmøy kommune skal være helhetlig. Planarbeidet skal dekke det rusfaglige feltet; fra generelt forebyggende fokus via skjenke- og bevillingspolitikk til tiltak rettet mot etablert rusmiddelbruk. I Karmøy kommune er planarbeidet «tredelt»;

1. *Plan for psykisk helse og rusarbeid 2018-2024*, omhandler tjenester og tiltak ved etablert misbruk for personer over 18 år.
2. *Alkoholpolitiske retningslinjer* som gir føringer for skjenkebransjen og dagligvarebutikker.
3. *Rusmiddelpolitisk handlingsplan 2020 – 2024*, omhandler hovedsakelig forebyggende tiltak og tidlig intervensjon (denne planen).

Rusmiddelpolitisk handlingsplan forsøker å gi et helhetsbilde over rusutfordringene i kommunen. For å få en fullstendig oversikt over kommunens samlede innsats på rusfeltet anbefales at de tre ovenforstående dokumentene ses i sammenheng. Plan for rus og psykisk helse gir en grundig og god fremstilling over rusmiddelavhengighet eller andre omfattende utfordringer. Planen sier også noe om hvordan utfordringene skal møtes i fremtiden. Alkoholpolitiske retningslinjer gir bl.a. føringer for skjenkebransjen og dagligvarebutikkene i

kommunen. Rusmiddelpolitisk handlingsplan peker på en del komponenter som er viktige å vektlegge ved vurdering av alkoholpolitikken i Karmøy kommune.

Basert på føringene og brukermedvirkningen er det satt overordnet målsetning og tre fokusområder for planen. Overordnede målsetningen for rusmiddelpolitikken er:

Å forebygge og redusere negative konsekvenser av alkohol og andre rusmidler for enkeltmenneske, pårørende og samfunnet.

For å nå det overordnede målet skal Karmøy kommune arbeide med følgende tre fokusområder med tilhørende innsatsområder:

1. *Universelle befolkningsrettete tiltak: helse i alt vi gjør (folkehelseperspektiv).*
 - Alkoholpolitikk.
 - Rusforebyggende tiltak barn og unge.
 - Rusforebyggende tiltak voksne.
2. *Tidlig intervensjon, barn og unge i risiko.*
 - Ufødte barn som er i fare for å bli, eller blir eksponert for rus.
 - Barn og unge i familier med rusproblematikk.
 - Ungdom eller unge voksne som er i ferd med å utvikle rusproblematikk eller rusrelaterte skader.
4. *Tjenester til rusavhengige (omtales i plan for rus og psykisk lidelse, 2018-2024*
<https://www.karmoy.kommune.no/content/uploads/2018/12/Plan-for-psykisk-helse-og-rusarbeid-2018-2024.pdf>*).*

Det er synliggjort tiltak knyttet til de ulike innsatsområdene i planen. Tiltakene oppsummeres i hvert kapittel før det er en egen tiltaksoversikt i slutten av dokumentet. Tiltakene peker på hvordan det arbeides på feltet i dag og hvordan arbeidet evt. skal videreutvikles. Det er vektlagt å videreutvikle eksisterende arbeid.

Økonomi

Rusmiddelpolitisk handlingsplan peker på en del utfordringer og hvordan kommunen arbeider på feltet. I årene som kommer vil det bli behov for tydeligere økonomiske prioriteringer. Planen peker i all hovedsak på områder og oppgaver som kan videreutvikles og styrkes. Derfor er det ikke foreslått nye tiltak på området som krever økte økonomiske bevilgninger utover det som allerede eksisterer i dag.

Det er i medvirkningen kommet innspill på arbeid som ønskes styrket og vil påføre kommunen økte kostnader. Innspillene er kommentert og foreslått vurdert utfra det økonomiske handlingsrommet og budsjettarbeidet. Det legges opp til at finansieringen av tiltakene i planen innarbeides i økonomiplanen og vurderes i forbindelse med budsjettbehandlingen for hvert enkelt år.

Rådmannens kommentarer:

Rusmiddelpolitisk handlingsplan 2020-2024, forsøker å gi et helhetsbilde over rusutfordringene i kommunen. For å få et fullstendig overblikk over kommunens samlede innsats på rusfeltet anbefales at denne planen, alkoholpolitiske retningslinjer og plan for psykisk helse og rusarbeid sees i sammenheng.

Disse tre dokumentene skal rulleres i 2024. Dette medfører at det igjen kan gjennomføres felles medvirkningsprosesser rundt planarbeidet og tverretattlig samarbeid. Rådmannen mener det er viktig at de sammensatte rusmiddelproblemene og kommunens rusmiddelarbeid vurderes under ett.

Rådmannen anbefaler at den rusmiddelpolitiske handlingsplanen, slik den er nå, legges til grunn for kommunens innsats på det rusmiddelpolitiske feltet. Rådmannen mener arbeidet er viktig, men at det utfra dagens økonomiske situasjon skal fokuseres på å videreutvikle allerede eksisterende arbeid og tiltak.

Rådmannen i Karmøy, 19.05.2020

Vibeke Vikse Johnsen
sign.

Oversikt over vedlegg:

- Rusmiddelpolitisk handlingsplan 2020-2024.
- Medvirkning
 - o open space
 - o cafedialog
- Adresseliste høring